

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Aix-Marseille Université (France)
TESOL – Ukraine

**НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ
В МОВІ І КУЛЬТУРІ**

Збірник наукових праць

Київ 2017

УДК 821.09(100)(082)

НЗ5

Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових
НЗ5 праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна. О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2017. -
343 с.

ISBN 978-617-7397-36-5

Збірник містить тексти доповідей X Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 17-18 травня 2017 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

Гудманян А.Г., д-р філол. наук, проф., директор Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Заступник голови:

Шостак О.Г., канд. філол. наук, доцент, зав. кафедрою іноземних мов і прикладної лінгвістики Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Члени оргкомітету:

Артюшкіна О., канд. наук з лінгвістики, доцент каф-ри славістики, університет Екс-Марсель, м. Екс-ан-Прованс, (Франція)

Раду А.І., канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка

Рецензенти:

Дудок Р.І., д-р філол. наук, проф., зав. кафедрою іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка

Мосенкіс Ю.Л., док. філол. наук, професор, професор кафедри сучасної української мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Чеснокова А.В., проф. каф-ри англ. філол. і перекладу Київського університету імені Бориса Грінченка

*Рекомендовано до друку Вченою радою Гуманітарного інституту
(Протокол № 3 від 19 квітня 2017 р.)*

ISBN 978-617-7397-36-5

© Національний авіаційний університет, 2017

© Колектив авторів, 2017

Світлана Рибачок
Кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

«POST-TRUTH» ЯК УЗАГАЛЬНЕНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕПОХИ

Масовість та ключова роль інформації у XXI ст. сформували можливості для геополітичного застосування інформаційних і комунікаційних технологій. Масова комунікація (або інформаційно-пропагандистська діяльність) як діяльність соціального суб'єкта з виробництва й розповсюдження соціально-політичної інформації, спрямована на формування суспільної свідомості суб'єктів політики та їхньої діяльності, здійснюється через ЗМІ, політично організовані утворення і неформальні канали. Процес політичної комунікації безперервний, проте його активізація спостерігається у виборчий період, коли застосовуються найрізноманітніші шляхи впливу на електорат з метою завоювання його прихильності. Одним із важливих наслідків таких процесів стало рішення авторів Оксфордського словника визнати *post-truth* словом 2016 року. Укладачі словника підкреслюють актуальність та високу частотність його вживання в 2016 та пов'язують це з обговоренням значущих суспільних та політичних проблем, зокрема з проведенням референдуму про членство Великобританії у ЄС (Brexit) і виборами президента США [4].

Такі процеси потребують особливої уваги дослідників до комунікативних аспектів суспільних процесів, зокрема мовних засобів творення, організації та вираження таких процесів, мовних інструментів, здатних не тільки відбивати, але й творити комунікативні ситуації, ставати ефективними засобами впливу. Такі питання були предметом дослідження Почепцова Г., Чернявської Е., Дейка Т., Ферклоу Н., Філіпс Н., Харді С. ін. та продовжують представляти значний дослідницький інтерес у новітніх суспільно-історичних умовах динамічного формування інформаційного суспільства [1; 2].

У даній роботі робиться спроба осмислення ролі мовної одиниці *post-truth* у сучасних дискурсивних практиках. Матеріалом дослідження слугували тексти англomовних ЗМІ таких як Independent, Guardian, Economist та деяких соціальних медіа [9; 6; 3;8].

Розглянемо значення ключового слова 2016 року у двох лексикографічних джерелах, зафіксованих на даний час:

post-truth - relating to or denoting circumstances in which objective facts are less influential in shaping public opinion than appeals to emotion and personal belief [4] (після правда - співвідноситься чи визначає такі обставини, за яких об'єктивні факти є менше впливовими на формування громадської думки, ніж звертання до емоцій і особистих переконань) (тут і далі переклад власний).

relating to a situation or system in which facts are neglected in favour of emotions and beliefs [5] (стосується ситуації чи системи, в якій нехтують фактами на користь емоцій та переконань).

Таким чином, авторами робиться акцент на такі характеристики епохи розвитку масових комунікацій, коли вплив на формування громадської думки базується не на основі об'єктивних фактів, а особистих внутрішніх переконань. Найчастіше атрибутивний ад'єктив *post-truth* використовується в поєднанні з номінативами у фразях *post-truth politics*, *post-truth era*, *post-truth world*, що дає підстави розглядати системність і сукупність таких характеристик. Ад'єктивний композит "*post-truth*" є прикладом розширення значення префікса *post-*, який стає все більш помітним в останні роки. Сема часу, яка традиційно має значення «після зазначеної ситуації або події», - як у «*post-war*, *post-match*» (повоєнний або після матчу) – у слові *post-truth* має більше значення як «приналежність до часу, в якому зазначена концепція/подія стала неважлива або неактуальна». Цей нюанс, схоже, виникає в середині 20-го століття, в таких словах, як *post-national*, *post-racial* [4].

Поява і вживання *post-truth* розширює поняття від ізольованої якості конкретного твердження до загальної характеристики нашого часу – коли правда не важлива чи немає значення. Фіксуються дискурсивні вияви похідного абстрактного номінатива *post-truthfulness*, ще незафіксованого у лексикографічних джерелах, що свідчить про процес подальшої концептуалізації зазначеного явища.

Спостерігаючи актуалізацію значення мовної одиниці *post-truth* у текстах англomовних ЗМІ, що формують дискурсивну практику відображення даного суспільно-політичного явища, варто відмітити вживання мовленнєвих одиниць у формі номінативних конструкцій, що характеризуються негативною оцінністю, та превалювання різко негативних експресивів, таких як: *lie*, *dishonesty*, *deception*, *bullshit*, *fraudulent world* (брехня, нечесність, обман, шахрайський світ): *Don't call it post-truth. There's a simpler word: lies.* (Не називайте це після правдою. Є простіше слово: брехня) [3]. *The Post-truth era: dishonesty and deception in contemporary life.* (Ера після правди: нечесність і обман у сучасному житті) [7].

З метою зниження градусу негативної оцінності використовуються експресиви з негативними складниками: *therapeutic non-judgement encourage deception, poor judgement* (підтримка обману на основі висновку мед експертизи про неосудність, недалекоглядність). Для привернення уваги та з метою уникнення прямого висловлення використовуються «пом'якшені та посолоджені» евфемізми: *sweeten truth, the truth improved* (підсолоджена правда, покращена правда) або «виправдовувальні» евфемізми: *be economical with the truth, misspeaking, diversity of perspectives, weird authenticity* (економити правду, обмовитися, різноманіття точок зору, дивна справжність) [9].

Важливу роль у формуванні образів та уявлень про певні реалії відіграють такі образно-асоціативні засоби як метафори. У даному матеріалі дослідження вдалось виявити такі метафоричні моделі (виділені жирним шрифтом в прикладах):

- світ після правди – неправда, обман, недовіра (*lie, dishonesty, deception*);
- світ після правди – це війна як ідеологічне та військоове протистояння (*war, ideological partisans, enemies of the people, Trump is Hitler. Trump is Jesus. National suicide. Every dictator is now fighting terrorism*);
- світ після правди – гра, гра без правил (*game, no more referees, only players*);
- світ після правди - звичка, буденність, норма, постійна нечесність стає пандемічною, це і незаслужені наукові ступені, куплені медалі, тисячі ветеранів, які не воювали у В'єтнамі і т. д. (*habit, become normal, Deceiving others becomes a challenge, a game, and ultimately a habit... What motivates the casual dishonesty that's become pandemic? Unearned degrees show up on their resumes. Purchased medals appear in their display cases. Thousands of non-veterans say they fought in Vietnam*) [7].

Аналіз контекстів використання даних метафор демонструє те, що світ після правди моделюється як неправда, недовіра, обман, як інформаційна та справжня війна, що стає викликом цивілізаційним основам світу. В той же час певні метафори направлені на вплив: вони захоплюють аудиторію грою компроматів, чорним піаром, бажанням слави, що стає звичним не тільки в політичних перегонах, але і в спортивних змаганнях та інших сферах.

Висновки. Поява мовного знака *post-truth* на позначення новітніх суспільно-історичних умов представляє високо інтенсивну комунікацію та характеризується використанням завідомо неправдивої інформації, ігноруванням фактів, впливом

інформаційних технологій у нав'язуванні певної картини та оцінки світу, участь у якій беруть як політичні еліти, так і інші соціальні групи.

Література

1. Почепцов Г. Теория коммуникации. / Почепцов Г. – К.: Ваклер, 2001 – 656с.
2. Чернявская В. Е. Дискурс власти и власть дискурса. Проблемы речевого воздействия. Учебное пособие./ В. Е. Чернявская - М., 2006. - 136 с.
3. Freedland J., Don't call it post-truth. There's a simpler word: lies/ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/dec/16/not-post-truth-simpler-words-lies-aleppo-trump-mainstream>
4. Post-truth // <https://en.oxforddictionaries.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>.
5. Post-truth//<http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/post-truth>
6. Post-truth politics. Art of the lie. Politicians have always lied. Does it matter if they leave the truth behind entirely?//www.economist.com/news/leaders/21706525-politicians-have-always-lied-does-it-matter-if-they-leave-truth-behind-entirely-art?
7. The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life <http://www.ralphkeyes.com/the-post-truth-era/>
8. <http://www.radiosvoboda.org/a/news/28221578.html>
9. We are not living in a 'post-truth' world, we are living the lies of others/ <http://www.independent.co.uk/voices/donald-trump-post-truth-world-living-the-lies-of-others-a7500136.html>